

ÇOCUK EDEBİYATI ÇEVİRİ ESERLERİNDE KÜLTÜREL AKTARIM İNCELEMESİ: OLİVER TWİST ÖRNEĞİ

ANALYSIS OF CULTURAL TRANSFER IN THE TRANSLATED WORKS OF CHILDREN'S LITERATURE: THE CASE OF OLIVER TWIST

Evren BARUT*

Mehmet CEM ODACIOĞLU**

Öz

Bu çalışma, çocuk edebiyatı alanında dünya çapında yayınlanan ve beğenilen eserlere sahip Charles Dickens'ın *Oliver Twist* adlı romanının Türkçeye yapılan çevirisindeki kültürel aktarımlara değinmeyi amaçlamaktadır. Kültürel aktarım kapsamında yapılan değerlendirmede Nihal Yeğınobalı tarafından yapılan eser çevirisindeki çevirmenin tercihleri değerlendirmeye alınmıştır. Bu bağlamda çeviri eserde kültürel unsurların görünümü, kültürlerarası etkileşim, kültür aktarımı ve kültürel çeviri yaklaşımı gibi konularda bazı tespitler yapılmıştır. Bu tespitlerin yapılabilmesi için çeviri eserde bulunan kültürel öğeler incelenmiştir. Çeviride incelenen kültürel öğeler arasında günlük konuşmalarda kullanılan hitaplar, yer isimleri, unvanlar, kişi isimleri, devlet/millet isimleri, deyimler, atasözleri, dini, tarihi ve sanatsal unsurlar bulumakta olup benzeri öğelerde çevirmenin başvurduğu tercihler ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, kültürel aktarım, Charles Dickens, *Oliver Twist*.

Abstract

This study aims to address cultural transfers from the novel *Oliver Twist* by Charles Dickens into the Turkish translation by Nihal Yeğınobalı. The original work was published worldwide in the field of children's literature. In the analysis carried out within the context of the cultural transfer, the preferences of the translator in the translation process were evaluated. In this context, some findings were made in the translated work such as cultural elements, intercultural interaction, cultural transfer and cultural translation approach. In order to disclose these findings, the cultural elements in the translated work were analyzed. Among the cultural elements studied in the translation are the addresses used in daily conversations, place names, titles, person names, state and nation names, idioms, proverbs, religious, historical and artistic elements and the preferences of the translator in similar elements during the translation process were dealt with.

Keywords: Children's literature, cultural transmission, Charles Dickens, *Oliver Twist*.

1.Giriş

Çocuklara yönelik hazırlanan edebi eserlerde yazarın sahip olduğu dünya görüşü, içinde büyüdüğü toplumun dini, tarihi, geleneksel, kültürel şuurunu eserlerine yansıtması kaçınılmaz bir durumdur. Yazarın yaptığı bu bilinçli ve bilinçsiz tercihler bir manada inanışların, kabullerin ve örf, adetlerin nesilden nesile aktarılmasına imkân vermektedir. Özellikle çocuklar için yazılan romanlar, hikâyeler veya dilden dile anlatılan masallar, efsaneler çocukların dünyasına nüfuz etmekte ve onların hayalgücününe geliştirmektedir. İnsanların ve toplumların birbirine giderek yaklaşması sonucu daha da küçülen dünyada bu kültürel aktarım çevirinin de etkisiyle toplum içi bir devinim olmaktan çıkıp toplumlar arası bir hale gelmektedir. Geçmişten günümüze, çeviri insanlar ve toplumlar arası iletişime olanak veren en önemli araçların başında gelmektedir. Her türlü edebi eserin çeviri yoluyla karşı kültüre aktarılması, erek kültürde bazen merak uyandıran, bazen duyguların evrenselliğini kanıtlayan, bazen de yaratıcılığı tetikleyen durumların meydana gelmesine yol açmaktadır. Edebi eserlerde kültürler arasındaki bu aktarımlar hem konuşma hem de yazı diliyle gerçekleştiği gibi aslında kaynak dildeki o dile özgü başlıca unsurların karşı kültüre aktarılmasıyla gerçekleşmektedir.

Günümüzde çeviri sayesinde toplumların giderek birbirine yaklaşması, çocuk edebiyatı eserlerinde de kendini göstermektedir. Çocuk edebiyatına ait eserler karşılıklı kültürlerde birbirine aktarılmakta ve toplumların gelecek nesillerine alışlagelmişin dışında bazı yeni aktarımların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Örneğin, Batı kültürünün çocukları "*Binbir Gece Masalları*" ile tanışıp Alaaddin'in uçan halısıyla edebi eserler aracılığıyla tanışırken, Doğu kültürünün çocukları "*Peter Pan*" ile tanışarak çocukların ütopyasında yaşamayı hayal etmektedir. Kültürler arası

* Arş. Gör., Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık.

** Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık.

etkileşim ve iletişime bu denli imkân veren çeviri, çocuk edebiyatındaki eserlerde çevirmenlerin de tercihleriyle varlığını göstererek çocuklara ve toplumlara kişi, zaman, mekân ve sosyal kavramlarla tanışma imkânı sunmaktadır. Bu çalışmada, çocuk edebiyatının çeviri ile kazandığı bu alışılmamış boyut İngiliz ve Türk kültürü bakımından incelemeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda ünlü İngiliz yazar Charles Dickens'a ait *Oliver Twist* adlı eserin Nihal Yeğinobalı tarafından yapılan ve Can Yayınlarından yayımlanan çevirisindeki kültürel unsurların görünümü ve aktarımı değerlendirilecektir.

2. Çocuk Edebiyatı ve Kültürel Aktarım

Edebi eserlerin çevirilerinde çevirmenler erek kültüre mesajı aktarıran bir takım strateji ve yöntemleri izlemektedir. Bunlardan başlıcaları erek kültürde eşdeğerlik bulma, yerileştirme, kelime seçimi, cümle dizini gibi unsurları içerir. Çevirmen tarafından yapılan çeviri erek kültür ve o kültürdeki çeşitli grupların beklenti ve arzularına karşılık verecek biçimde şekillendirilir. Bununla birlikte çeviri metinler toplumun ve kültürü oluşturan bireylerin bağlandığı ilkelere bağdaşık değilse, çevirmen metni özgür bir yaklaşım çerçevesinde erek kültürde anlaşılır kılma eğilimine girebilir ve çevirisini erek kültürün edebi yazımında kabul görmüş bir kılığa sokabilir. Çocuk edebiyatı alanında yapılan çeviri çalışmaları bu eksende değerlendirilebilir. Zira çocuk edebiyatı eserlerindeki çeviride öncelikli durum çeviri yoluyla erek kültürdeki çocukların dimağında kalacak ve onların hoşuna gidecek bir eseri karşı kültüre kazandırmaktır (Aksoy, 2000, 53).

Çevirmen için kültürel unsurların aktarımı diğer alanlarda olduğu gibi çocuk edebiyatında da riskli bir durumdur. Farklı kültürlerin ürünlerinin birbirlerine aktarılıp aktarılamayacağı veya belli bir toplumun din, etnisite, medeniyet ölçütlerinin başka bir topluma aynı eşdeğerlikle iletilip iletilemeyeceği çeviri çalışmalarında tartışılmalı bir konudur. Değişik kültürlerde birbirinden farklı düşünen insanların çeviri sayesinde aynı hisleri paylaşması; aynı şakaya gülmesi, aynı üzücü olaya ağlaması ve benzeri durumların sağlanması, çevirmenin kaynak ve erek dilbilgisinin yanı sıra kültürlerine hâkim olmasıyla meydana gelebilir. Kültür aktarımı çevirmenin sorumluluğundadır. Zira her dilin kendine göre bir deyişi ve mantığı bulunmaktadır, bu durum ise kültürün sayesinde. Kültürün değerleri sözcüklerde saklıdır. Çevirmenin görevi kültürde saklı olan sözcüklerin anlamını erek dilde açığa çıkarmaktır. Türkçe ifadeler arasında bulunan; "geçmiş olsun, sağlık olsun, başınız sağ olsun, sıhhatler olsun, hayırlı olsun" gibi deyişlerin İngilizce dilinde tam karşılığı yoktur. Yine İngilizce'deki "uncle, aunt, sister in law" gibi kavramların Türkçede "amca, dayı, hala, teyze, yenge, görümce, elti" gibi çeşitli karşılıkları olabilmektedir. Çevirmen kültür aktarımında bu örtük kalan anlamları ifşa ettiği derece erek kitle okuruna iyi hitap eder (Demirezen, 1991, 124-125).

Çeviribilim çalışmalarında kültürel aktarımı da baştan ilgilendiren çeviri sorunları arasında başlıca rol eşdeğerlik kavramının çevirmen tarafından karşı kültürde sağlanamamasıdır. Ancak bununla birlikte kültürel aktarım sorununa da yol başkaca çeviri sorunları da bulunmaktadır. Sanatsal dil kullanımı, dilbilgisel sorunlar, kültürel özellik sorunları, tarihsel uzaklık sorunları, yazınsal tür ve teknik sorunları bunlardan bazılarıdır. Özellikle kültürel özelliklerin aktarılması sorunları çevirmenin özen göstermesi gereken noktaların başındadır. Her toplumun kendine özgü alışkanlıkları, gelenek görenekleri, değer yargıları, sınıflandırmaları bir diğerine göre farklılıklar gösterir. Edebi eserlerdeki özellikle erek kitlesi itibarıyla çocuk edebiyatındaki kültürel unsurların karşı kültüre makul aktarımı önemlidir. Kaynak eserdeki çevresel unsurlar (iklim, mevsimler), maddesel kültür (yiyecek, giyecek, şehirler, köyler, ulaşım araçları vb.), sosyal kültür (kuruluşlar, faaliyetler, süreçler, dini, siyasi, sanatsal ve idari kavramlar), davranışlar ve gelenek görenekler, deyimler ve ifade kalıplarının aktarımı çocuk edebiyatı eserinin karşı kültürde yer edinmesi ve çocuk kitlesi tarafından beğenilmesini sağlayan unsurlar arasındadır (Çoruk, Büyük Güler, & Kayalı, Şubat 2016, 117-118).

Çocuklar ve gençlere yönelik edebi eserler bu neslin genç yaşta kendi kültürlerini ve başka kültürleri tanınmasına olanak sağlar. Bu yüzden çocuk edebiyatı ve bu alanda yapılan çeviriler içinde bulunduğumuz son yüzyıllarda bir bakıma devlet politikaları haline gelmiştir. Türk edebiyatında, çocuk edebiyatı alanına Tanzimat döneminden bu yana sistematik ve disiplinli bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılmıştır. Bunun sebebi ise çocuk edebiyatının, çocukların eğitiminde önemli bir araç olarak görülmesidir. Bu bağlamda Tanzimat dönemiyle birlikte yerli çocuk edebiyatı unsurlarının yanı sıra yabancı çocuk edebiyatı eserlerinin de çeviri yoluyla çocukların beğenisine sunulduğu görülmektedir. Tanzimat döneminden bu yana bu alandaki çeviri faaliyetleri giderek yoğunlaşmıştır. 20. Yüzyılın ikinci yarısından sonra çocuk edebiyatı eserleri Milli Eğitim Bakanlığı, Tübitak ve bazı Türk yayınevleri tarafından Türkçe diline kazandırılmıştır. Çeviri yoluyla Türkçeye kazandırılan bu eserlerde kültürel aktarımın önemini yanında içyapı özellikleri de önemsenmiştir. İçyapı özellikleri açısından yapılan incelemelerde, kitapların şiddet, korku gibi öğeleri içerme durumları, okunabilirlik seviyeleri, genel olarak söz varlığı unsurları, görsellerin çocuğa göre olup olmaması üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte çocukların, hem kendi seviyelerine uygun yerli yazarlarca hazırlanmış kitapları okuyarak kendi kültürlerini yakından tanımasını, hem de yabancı yazarlarca hazırlananları okuyarak bir yandan anlatılanların farklı bir kültüre ait olduğunun ayırımına varmalarını diğer yandan da tanıttıkları farklı dünyaları anlamalarını da önemli görülmektedir (Mert, Albayrak, & Serin, 2013, 60).

Çocuk edebiyatı eserlerinin bazı temel özellikleri kültürel aktarım ve etkileşim için önemlidir. Konuların çocukların ilgi, beğeni ve okuma eğilimlerine müsait olması gerekir. Günümüz toplumları için önemli unsurlar arasında olan aile, yurt, ulus, doğa, hayvan sevgisi, iyi ve güzele duyarlılık, yaşa zevki gibi temalar altında işlenmelidir. Çocuklar okudukları kitapların kahramanlarıyla özdeşlik kurarlar, bu yüzden kahramanların yaşadığı serüvenler çocukların yaşı ve seviyesine uygun olmalıdır. Ayrıca çocukların özellikle ilgi duyduğu macera, kahramanlık, masal, fantezi, farklı ülkelerin kültür ve gelenekleri gibi konular çocuk edebiyatı eserlerinde işlenebilir. Çocuk edebiyatı eserlerinde yazarın

ve çevirmenin anlatımında akıcılık, açıklık, duruluk, yakınlık, çeşitlilik, kişisellik gibi üslup özelliklerine yer verilmelidir. Bununla birlikte kitapların dilbilgisi kurallarına kusursuz uyumlu yazılması da önemlidir.

Yukarıda edebi eserler ve kültürel aktarımın önemine değindikten sonra, bu çalışmanın İngiliz çocuk edebiyatından *Oliver Twist* adlı Charles Dickens'a ait çocuk edebiyatı eseri Türkçe çevirisindeki kültürel unsurların aktarımı bakımından incelenecektir. Bu bağlamda yapılacak çalışmada Türkçeye çevirilen eser olarak Nihal Yeğinobalı tarafından çevirilen ve Can Yayınları tarafından basılıp yayımlanan kitaptaki çevirmen tercihleri incelenecektir. Türkçeye çevirilen eserde kültürel unsurların görünümü, kültürlerarası etkileşim, kültür aktarımı ve kültürel çeviri yaklaşımı göz önünde bulundurularak çeviri eserden rastgele seçilen örnek kelimeler ve cümleler yukarıdaki unsurlar ışığında analiz edilecektir. Bu analiz sırasında kişi ve yer adları, ünvanlar, günlük konuşma dilinde kullanılan deyim ve atasözleri birer gösterge olarak alınacaktır.

3. *Oliver Twist* Hakkında

Oliver Twist Viktorya dönemine ait bir eser olup 1838 yılında ilk basımı yapılmıştır. Eser aynı zamanda Charles Dickens'ın ikinci romanıdır ve Dünya Klasikleri arasında yerini almıştır. Yazar *Oliver Twist* romanında yetim bir çocuğun büyüme sürecini ele almıştır. Roman sosyal bir konuya sahiptir. Yazarın romanına konu edindiği Oliver yetimhanede zor koşullar ve fakirlik içerisinde büyümektedir. Aslında Oliver'in sahip olduğu bu yoksulluk içinde yaşam ona hukuki ve ekonomik ve sosyal sistem tarafından sunulmuştur. Sanayi devriminde etkilerini romanında işleyen yazar bir açıdan *Oliver Twist*'te eserin ana karakterinin yaşadığı güçlükleri yaşam koşullarına bağlamıştır. Yazar romanında yetimhane büyüyen bir çocuğun başından geçenleri anlatırken sosyal yaşamda yeri olan orta sınıf bürokratlar ve Hristiyan dini kurum, kuruluşları ve önderlerinin de yetim çocuğa davranışlarını ele alarak sisteme eleştirel bir bakış getirmiştir (Sertkan, 2007, 33).

Oliver Twist'in doğumu sırasında annesi öldüğünden romanın ana karakteri yetimhanede büyür. 19. Yüzyıl İngiltere'sinde yetimhanelerin koşulları oldukça zor ve yöneticileri de aynı derecede bencil ve çıkarıcıdır. Oliver'in büyüdüğü yetimhane müdürü Bay Bumble'da dönemin diğer yetimhane yöneticileri gibi bencil ve çıkar bir adamdır. Bir gün yetimhanede yaşayan çocuklar kendilerine verilen yemeklerle doymadıkları için bu durumdan şikâyetçi olurlar. Aralarında kura çektikten sonra Oliver'in yemekhanede daha fazla çorba isteyecek kişi olarak belirlenmesine karar verirler. Oliver Twist o gün yemekhanede daha fazla çorba ister. Bunun sonucunda yetimhane yönetimi Oliver bir isyancı gibi görür ve çırak olarak bir işyerine verilmesi kararlaştırılır.

Önce baca temizleyici çırağı olmasına karar verilmiş olsa da, bu işte çalışan çocukların hayati telikesi olması ve biraz da Oliverin şansının yaver gitmesiyle Oliver bu işten son anda kurtulur. Sonra ise bir cenaze levazımatçısının yanına çırak olarak verilir. Burada levazımatçının diğer çırağının tahrikine uğrar ve dövülür. Bu işlerden mutsuz olan Oliver Londra'ya kaçar. Londra'da işler daha karışır, kendini bir hırsızlık çetesinin içinde bulur. Fagin adında kötü bir adam çocuklara hırsızlık yaptırmaktadır. Oliver de Fagin tarafından hırsızlığa zorlanır. Mendili çalınan Bay Brownlow Oliverden şüphelenir ve şikâyetçi olur. Ancak sonradan onun suçsuz olduğunu anlayınca şikâyetinden vazgeçer. Oliver'in hikâyesine öğrenen Brownlow onu yanına alır. Fakat Fagin'in hırsızlık çetesi peşini bırakmaz ve onu kaçırıp ev soygununa gönderir. Burada Oliver evin hizmetçisi tarafından vurulur ve bir hendeğe atılır iki gün baygın yatan Oliver kendini toplayınca en yakın eve gider. Burada ev halkı doktor çağırıp Oliver'i tedavi ettirir. Burada Oliver'i tedavi eden Doktor onun hikâyesini dinler ve ona yardımcı olacağını söyler. Doktorun araştırmaları sonucu aslında *Oliver Twist*'in soylu bir aileden geldiği fakat ancak Monks tarafından mirasına konulduğunu öğrenir. Hikâyenin sonunda Oliver Dr. Losborn'un yardımıyla mirasının bir kısmını geri almayı başarır ve kötü günlere veda eder. *Oliver Twist* romanında verilen ana fikir hayat ne kadar zor olursa olsun pes etmemek gerektiğidir. *Oliver Twist*'te ana karakterin geleceğe ne olursa olsun daima ümitle baktığı görülmektedir.

4. Charles Dickens ve *Oliver Twist* Romanı

Charles Dickens Viktoria döneminin en önemli yazarlarından. Sanayi Devrimi sırasında geniş kitlelerin çektiği acıları ve yoksulluğu romanlarında gerçekçi bir bakışla okuyucuya aktarmıştır. Kurumların yetersizliğini ve toplumsal kötülüklerin eleştirisini dile getirmektedir. Yazarın bütün eserlerinde Londra'daki hayatın niteliğine ilişkin ayrıntılı bilgiler, karakter yaratmadaki ustalık, güçlü bir anlatı ve yardımseverlik duygusu gibi özellikler işlenmektedir. Dickens romancılığının yanı sıra gazeteciliği ve politikayla yakın ilgisiyle tanınmaktadır. Dickens hayattayken büyük üne kavuşmuştur ve bugün dahi İngiliz romanının en büyük adı olarak nitelendirilir. Dickens eserlerinde bazen belgesel olarak nitelendirilebilecek bir gerçekçiliği yansıtmakla beraber mizah ve fantezi öğelerine de yer vermektedir. Dickens *Oliver Twist*'ten *Büyük Umutlar*'a kadar tüm eserlerinde yoksullar ve ezilenlerin sesi olmuştur (Aksoy Z., 2005).

Fakirlerin sürüdüğü, hastalığın ve suçun kol gezdiği 19. yüzyıl İngilteresi'nde kimsesiz bir çocuk, *Oliver Twist*. Kırılgan, acı dolu, kısa yaşamların ortasında kaderine boyun eğmeyerek, maruz kaldığı her türlü kötülüğün, içine itildiği suç dolu dünyanın hep bir adım uzağında kalarak iyi niyetiyle yazgısının döngüsünün değişimine katkıda bulunan, Viktorya İngilteresi edebiyatının en meşhur küçük kahramanlarından biri. Charles Dickens'ın daha önce birçok kez sinema ve sahneye uyarlanan romanını bu kez de Polanski beyazperdeye taşıdı. Polanski'nin büyük bütçeli yapımının *Oliver Twist*'in bugüne kadar yapılmış, romana ve ayrıntılarına en sadık kalan adaptasyon olduğunu söylüyor eleştirmenler.

Charles Dickens 1812'de Landport, İngiltere'de doğdu. Babası küçük bir memurdu. Aile 1815'te Londra'ya sonra da Chatham'e taşındı. 1823'te tekrar Londra'ya döndüklerinde durumları çok kötüleşmişti ve Dickens okuldan ayrılıp çalışmak zorunda kaldı. On iki yaşındayken günde on saat çalışan bir çocuk işçiydi Charles. Yazarlık kariyerine ise 1833'de yirmi bir yaşındayken başladı, gazete ve dergilere öyküler yazıyordu. 1838'de ilk olarak tefrika hâlinde

yayımlanan romanı *Oliver Twist*, Noel Şarkısı ve Büyük Umutlar'la birlikte en önemli eserlerinden biridir (Aksoy Z., 2005).

5. Nihal Yeğınobalı'nın Can Yayınlarından çıkan *Oliver Twist* Çevirisindeki Kültürel Unsurların Görünümü ve Aktarımı

A. Çevirmen

Nihal Yeğınobalı, 1927 yılında Manisa'da dünyaya gelmiştir. Çevirmen Ortaöğretimini Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde tamamlamıştır. Nihal Yeğınobalı lisans eğitimi için ABD'ye gitmiş ve New York Eyalet Üniversitesi'nde edebiyat öğrenimi görmüştür. Yeğınobalı ilk olarak Genç Kızlar adlı romanını yazmıştır ancak bu roman Türkiye'deki basımevleri tarafından o dönem müstehcen bulunmuştur. Bu sebeple Yeğınobalı *Vincent Ewing* adını verdiği sözde Amerikalı bir yazarın imzasıyla adigeçen ilk romanını yayımlamıştır. Bu kitap bir çeviri roman kandırmacısıyla yıllarca yeni basımlar yaptı. Ardından *Sitem*, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*, *Belki Defne*, *Gazel* adlı romanları ve *Cumhuriyet Çocuğu* adlı anı kitabını yayımlamıştır. Yeğınobalı, çok sayıda yazarın klasik ve çağdaş yapıtlarını dilimize kazandırılmasında çevirmen olarak rol oynamıştır.

B. "*Oliver Twist- Can Yayınları*" Kültürel Unsurların Görünümü ve Aktarımı

Bu çalışmada Charles Dickens'ın *ist* adlı eserinin Nihal Yeğınobalı tarafından çevirilen ve Can Yayınları tarafından basılan Türkçe nüshasındaki kültürel unsurların görünümü incelenecektir. Öncelikle bu eser incelenirken eserin sanal ortamda bulunan ".pdf" uzantılı asıl kopyası üzerinden analiz yapılmıştır. Bu bakımdan eserin şekil bakımından yapılan incelemesinde 301 sayfadan oluştuğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte çeviri eser üç kitaptan oluşmaktadır. Birinci kitap 22 bölüm, ikinci kitap 14 bölüm, üçüncü kitap ise 15 bölümden oluşmaktadır. Çevirmen kaynak kültürde bulunan bazı yer isimleri, terim ve kavramlara açık ve anlaşılır karşılıklar bulamadığı veya bunlara ilişkin ayrıntılı bilgi vermeyi öngördüğü bazı kısımlarda dipnot yöntemine başvurmuş ve bu kavram ve terimleri erek kitlenin anlayacağı şekilde açıklama yoluna başvurmuştur. Ayrıca kitapta görsel öğeler kullanılmıştır.

Çevirmenin eseri erek dile aktarırken kullandığı çeviri stratejisiyle, akıcı ve yalın bir dil oluşturma çabası görülmektedir. Kaynak metinde bulunan uzun cümleler erek metinde parçalara ayrılmış ve sadeleştirilmiştir. Bununla birlikte, çevirmen tercihleri Türkçeye ait kültürel unsurlar yoğun biçimde görülmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere çevirmen erek kültürde aynı etkiyi yaratmak için başta unvan ve isimler olmak üzere bir takım kavramlarda olabildiğince Türk kültürel unsurlarıyla eşdeğerliği olan kelimeleri tercih etmiştir. Örneğin kaynak metnin birinci bölüm beşinci sayfasında bulunan aşağıdaki cümleler incelenmiştir:

Kaynak Metin	Erek Metin
'It's all over, Mrs. Thingummy!' said the surgeon at last.	En sonunda doktor, "Her şey bitti, hanım teyze!.." dedi.
'You needn't mind sending up to me, if the child cries, nurse.'	"Çocuk ağlarsa beni çağırmana gerek yok teyze!" dedi.

Yukarıdaki örneklerde hikâyede doktor ve bakıcı kadın arasında geçen diyalogda Türkçeye yapılan çeviride "*Mrs. Thingummy*" yerine "*hanım teyze*" ve "*nurse*" yerine "*teyze*" ifadelerinin tercih edildiği görülmektedir. Çevirmenin bu tercihleri yapmasındaki temel gayesi Hikâyenin akıcılığını sağlamak ve hikâyede okura kendi kültüründen aşına olduğu kavramları sunarak, okuyucu ve hikâye arasında bir etkileşim yaratmaktır. Ancak, bununla birlikte çevirmenin aynı kadın karaktere eserin diğer bölümlerinde "*bakıcı kadın*" ve benzeri şekilde eşdeğerlik bulduğu da gözlerden kaçmamaktadır. Çevirmenin kültürel etkileşim yaratarak Türkçe metinde yer verdiği diğer kelimelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Erek Dilde Göze Çarpan Kültürel Unsurlar	
Kaynak Metin	Erek Metin
gruel	yulaf lapası
... be troublesome	mızıklanmak
overseer	kahya
careful grandmothers, anxious aunts, experienced nurses	özenli ninelerle, kaygılı teyzelerle, yardımcı halalarla, deneyimli hastabakıcılarla
... most fortunate and enviable circumstance...	... bundan daha hayırlısı olamazdı...
... considerable doubt whether kismet olup olmayacağı ...

Çeviri eserin ilk bölümünden alınan yukarıdaki bazı örnekler İngilizce metinden Türkçeye yapılan kültürel aktarım unsurlarını gözler önüne sermektedir. Yulaf lapası, mızıklamak, kâhya gibi Türkçeye özgü kelimeler okurun ilgisini çekmek için çevirmen tarafından kullanılmıştır. Bununla birlikte kaynak metinde "*anxious aunts*" diye geçen ifade bulunan "*aunt*" kelimesinin Türkçede "*hala-teyze*" olarak karşılık bulmasından hareketle çevirmenin buraya yorum kattı ve "*yardımcı halalar*" ifadesini de eklediği görülmektedir.

Çevirmen aynı zamanda çeviri eserinin birinci bölümünde "*faturası kabarmak*", "*başına hayır getirmemek*", "*kalıbını basmak*" gibi Türkçede bulunan deyimleri kullanarak kültür aktarımında bulunmuştur. Kaynak eserde geçen kişi adlarının çevirmen tarafından orijinal haliyle aktarıldığı tespit edilmiştir. "*Limbkins*, *Bumble*, *Gamfield*, *Sowerberry*, *Noah Claypole*, *Charley*, *Fagin*, *Chitling*" gibi kişi isimleri İngilizce yazıldıkları gibi çeviri eserde muhafaza edilmiştir. Ayrıca bu isimlerin önünde bulunan bay ve bayan unvanları anlamına gelen "*Mr*" ve "*Mrs*" gibi ifadeler de olduğu gibi bırakılmıştır.

Ayrıca çevirmen tarafından bazı mesleklerin de olabildiğince Türkçe eşdeğerlikleriyle aktarıldığı görülmektedir. Bunlar arasında “Baca temizleyicisi, cenaze memuru, kamarot, kaptan, müdür, müdire, doktor, mezar kazıcı” ve benzeri unvanlar bulunmaktadır.

Çevirmen erek dile aktardığı eserde yer isimlerini de orijinal haliyle bırakmayı tercih etmiştir. “Londra, Little Saffron-Hill, Great Saffron Hill, Greenland, Sadler Wells Tiyatrosu, Hockey-in-the-hole” gibi yerlerin isimlerinin olduğu gibi bırakılması çevirmenin bu konudaki tercihini göstermektedir. Çevirmen bu yer isimlerini okura tanıdık kılmak için dipnotları kullanmıştır. Dipnotlarda verdiği açıklamalarla okurun bu yerler hakkında fikir sahibi olmasını sağlamıştır.

Selamlaşma ve seslenme ifadelerinin Türkçe metne aktarımında çevirmenin Türkçe eşdeğer kalıpları tercih ettiği de göze çarpmaktadır. “Hoş geldin, Sefa geldin, Hoş bulduk, geçmiş olsun, günaydın, efendim, neme gerek” gibi ifadelerin çeviri eserde bulunması Türkçe eşdeğer sözcükler kullanıldığına yönelik göstergeler arasındadır.

Eserde bir takım sanatsal unsurlar bulunmaktadır. Bu sanat unsurları bir nevi kültürel aktarım olarak değerlendirilebilir. Çevirmenin sanatsal unsurlara ilişkin çeviri tercihleri okuyucuya sunulmuştur. Çevirmen bunları sunarken Türkçe karşılıklarını kullanmıştır bununla birlikte Türkçede karşılığı olmayanları da ödünçleme yoluyla erek dile kazandırmıştır. “Şarkı söylemek, piyanist, sanatçı, prelüd çalmak, ezgi, yüksek perdeden çalmak, düet söylemek” gibi örnekler Türkçe eşdeğer kelimeler aranmaksızın birebir çeviri yöntemiyle erek metne kazandırılmıştır.

Kaynak metinde dini unsurlar da bulunmaktadır. Çevirmenin erek dile aktardığı dini unsurlar arasında erek kitle için farklı bir inanç olan Hristiyan kültür bulunmaktadır. Bu bakımdan eserde “kilise, tanrı, papaz” gibi bir takım Hristiyan dinine özgü kültürel öğeler yer almış ve Türkçeye yukarıdaki gibi çevrilmiştir.

6. Sonuç

Charles Dickens tarafından kaleme alınan ve Nihal Yeğınobalı tarafından Türkçeye kazandırılan *Oliver Twist* adlı eser incelendiğinde çevirmenin genel olarak okuyucuyu zorlamayan akıcı bir üslup kullandığı söylenebilir. Çeviri eser, kültürel unsurlar görünümü bakımından analiz edilince Türkçe karşılığı olmayan bazı kültürel unsurların çevirmen tarafından okurun ilgisini çekebilmek için Türk kültürel unsurları kullanılarak erek kitleye aktarıldığı göze çarpmaktadır. Bununla birlikte eser salt Türk kültürel unsurlarıyla donatılmamış ve Viktorya çağı İngiltere’sinden esintilerin de eser de varlığını gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu durum erek kitledeki okuyucunun kendi kültürü ile kaynak kültürü arasında bir etkileşim olmasını sağlamaktadır. Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere çevirmen eserin çevirisinde kültür aktarımı yoluna gitmiştir. Dolayısıyla yazar kültürel çeviri yaklaşımı benimseyen bir strateji izleyerek eseri Türkçeye kazandırmıştır.

Çocuk edebiyatı çevirilerinde kültürlerarası aktarım ve etkileşim sağlayabilmek için dikkat edilmesi gerek belli başlı hususlar vardır (Mert, Albayrak, & Serin, 2013, s. 72). Bunlar;

- Dile dayalı kültürlenme tek taraflı bir oluşum değildir. Yerel kültür, farklı kültürler ve evrensel kültür öğelerinin karşılıklı etkileşimi bu noktada önemlidir. Ayrıca farklı kültürlerin de tanınması gerekmektedir. Bunu sağlayacak yollardan biri olan edebî eserlerden faydalanmaya başurmak.

- Çocuklar için tercih edilecek farklı kültürlere ait eserlerin seçiminde bilgi, bakış açısı, yaşam ve deneyim, estetik, dil ve kültürle birleştirilerek harmanlanmış olanlar tercih etmek.

- Çeviri eserlerde yer verilen farklı yaşam şekillerinin, inançların vb. özendirici değil, bilgi verici olmasına dikkat edilmelidir. Kültür aktarımında amaç farklı kültürleri dayatmak değil, tanıtmak ve aynı zamanda bireyin kendi kültürünün de özelliklerinin farkına varmasını sağlamaktır.

Oliver Twist eserinde Yeğınobalı’nın *Oliver Twist* çevirisinde erek kitleye sunduğu metnin yukarıdaki hususlarla büyük oranda uyumluluk gösterdiği söylenebilir. Bu bakımdan çevirmenin Türkçeye kazandırdığı eser içerdiği Türk ve İngiliz kültürel unsurlar göz önünde bulundurulursa, erek kitledeki okurların ilgi ve beğenisini kazanmaya uygun gözükmektedir. Çevirmenin kullandığı sade, akıcı üslup okurun kitaba yönelik alakasını pekiştirir hale getirmektedir.

KAYNAKÇA

Aksoy, B. (2000). "Kültür Odaklı Çeviri ve Çevirmen". *Türk Dili*(583), 50-57.

Aksoy, Z. (2005, 12 09). *Yoksulluğun Karanlık Portresi*. 06 01, 2016 tarihinde Radikal - Kitap:

http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=ktp&haberno=4632 adresinden alındı

Çoruk, F. G., Büyük Güler, S., & Kayalı, Y. (Şubat 2016). Çeviride Kültürel Aktarım Sorunu: Karamazov Kardeşler Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 115-121.

Demirezen, M. (1991). Çeviride Kayıplar Sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*(1), 115-128.

Mert, O., Albayrak, F., & Serin, N. (2013). Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 1(3), 58-73.

Sertkan, K. (2007). *The Ideology of Lexical Choices in the Turkish Translations of Oliver Twist*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı.